

ОБ'ЄДНАННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД: РЕЗУЛЬТАТИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Децентралізація — поняття, яке стало звичним для українських політиків, що розглядають його крізь призму перерозподілу повноважень, створення самодостатніх регіонів, об'єднання територіальних громад. Децентралізаційна реформа пов'язана з конкретною людиною, громадянином, громадою. Її мета — зробити спроможними цих людей нести відповідальність за своє життя, надавши повноваження та ресурси держави на якомога нижчий рівень.

За перший рік існування об'єднані територіальні громади довели свою спроможність виконувати широкі повноваження, використовувати значні ресурси та брати відповідальність за розвиток своїх територій. Це підтверджує моніторинг фінансових результатів діяльності об'єднаних територіальних громад, конкретні реалізовані проекти в селах і містах. Успішний приклад надихає інші громади, які попри спротив керівництва деяких районів, приймають рішення про об'єднання зусиль заради розвитку. Так, об'єднані громади лише вчаться ефективно використовувати власні ресурси і допомогу від держави та міжнародних партнерів, оскільки раніше вони не мали досвіду розробки якісних проектів [1].

Реформа почалася відповідно до Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад». Цей документ дав можливість людям в селах, селищах, містах об'єднуватись у більші територіальні громади зі значно ширшими повноваженнями. Нині в Україні створено вже 177 об'єднаних територіальних громад, які самостійно формують та наповнюють свої бюджети з податків, які залишаються у розпорядженні громад, отримують від держави фінансову підтримку. Ці громади самі вирішують, наприклад, як і коли будувати школи, відкривати медичні кабінети чи ремонтувати дороги. Гроші від держави надходять до місцевих бюджетів у вигляді субвенцій, які йдуть виключно на освіту та медицину в громадах, зокрема на зарплати вчителям та лікарям, та дотацій з різноманітних державних фондів. Так, держава вже зараз підтримує новостворені громади з використанням Фонду регіонального розвитку на зведення різноманітних інфраструктурних об'єктів.

Наступного року має повноцінно запрацювати Фонд енергоефективності, з якого планується виділення громадам ресурсів на утеплення соціальних об'єктів, переведення їх на альтернативні види опалення тощо.

Не дивлячись на складність і багатовекторність децентралізації, основні її положення досить чіткі і прості. Перший важливий момент — наближення центрів надання послуг до людей. Тобто отримувати субсидії, допомогу по безробіттю, адміністративні послуги люди будуть поблизу місця проживання. Другий аспект — об'єднана громада отримує додаткові фінансові та майнові ресурси. Громади отримають в своє розпорядження основний ресурс місцевого самоврядування — землю, будуть мати можливість встановлювати місцеві податки і збори та наповнювати ними безпосередньо місцеві бюджети. Тобто те, що буде зароблятися на місцях, буде там і витрачатися, причому на вирішення тих питань, які громада вважає найбільш актуальними. І третє положення — з'явиться можливість об'єднати ресурси громади для покращення якості освітніх, медичних та інших послуг, а також утримання місцевої інфраструктури. Тобто маленькі населені пункти, об'єднавши ресурси, зможуть нарешті вирішити проблеми, з якими самотужки не можуть впоратися. Крім того, оптимізація роботи шкіл і медичних закладів дозволить підвищити якість послуг, що там надаються. Тобто головний принцип децентралізації в тому, щоб більше повноважень передати тим органам влади, які наближені до людей.

Місцеві бюджети громад зросли за вісім місяців 2016 року на 36 мільярдів грн. А ще три мільярди грн. з Фонду регіонального розвитку та один мільярд грн. прямої субвенції — це кошти, якими держава мотивує розвивати громадам окремі напрямки. Завдяки тому, що громади самі визначають пріоритетність проектів для вкладення коштів, на їх території з'являються саме ті об'єкти, які потребують люди. Раніше ЦВК призначила на 11 грудня 2016-го вибори в 41 ОТГ. Протягом 2016 року вже пройшли вибори у 25 громадах. Таким чином вже 209 ОТГ з 1 січня 2017-го зможуть вступити у нові міжбюджетні відносини, отримати додаткові повноваження та ресурси. У 2015 році ми отримали 159 ОТГ. Отже на кінець 2016 року загалом матимемо вже 368 об'єднаних територіальних громад, які будуватимуть для своїх мешканців територію якісного життя. Звісно, хотілося б, щоб цей показник був більший, але вже зараз ми маємо результат, який свідчить про швидкі, результативні зміни на краще, відкриті реформою децентралізації. І цей процес

незворотній [2].

У 2016 році, крім інфраструктурної субвенції об'єднаним територіальним громадам у розмірі 1 млрд. грн., на розвиток регіонів спрямовано кошти Державного фонду регіонального розвитку (ДФРР), зокрема 3 млрд. грн., а також субвенція на соціально-економічний розвиток у розмірі 1,9 млрд. грн. Крім того, в Україні почали працювати нові потужні проекти міжнародної технічної допомоги, які готові надавати значну підтримку спроможним громадам.

В проекті державного бюджету на 2017 рік планується збільшення державної підтримки регіонального розвитку, зокрема, пропонується збільшити розмір ДФРР з 3 млрд. грн. до 8 млрд. грн. Для цього Уряду необхідні істотні підстави — активне подання органами місцевого самоврядування проектів. Загалом завдяки фінансовій децентралізації залишки коштів місцевих бюджетів складають сьогодні близько 50 млрд. грн., 10 млрд. грн. з них — знаходиться на депозитних рахунках. Проте, гроші мають працювати та інвестуватись у важливі для громад проекти, а не просто накопичуватись [3].

Спланувати, скільки громад захоче об'єднатися, складно, оскільки це справа добровільна. Люди мають зрозуміти, чому їм вигідно планувати та втілювати в життя самим те, що вони хочуть. Децентралізацією ми підштовхуємо їх до соціальної співпраці. Об'єднання в громади йде важко, оскільки багато років до цього політичний режим руйнував горизонтальні зв'язки співпраці людей між собою, вибудовуючи чітку вертикальну владу. Тепер необхідно відбудувати знизу цей соціальний капітал, який має стати фундаментом розвитку України.

Як зауважують експерти, подекуди люди в громадах вражені розмірами фінансових ресурсів, які залишаються в їхніх бюджетах, а також надходять у вигляді субвенцій з державного бюджету, і не знають, як правильно розпорядитися фінансами. Тому такі громади потребують ґрунтового навчання для підготовки проектів з ефективного вкладення коштів в інфраструктуру, яка б допомагала громадам розвиватися.

Таким чином, місцеві органи влади, використовуючи інструменти фінансової децентралізації можуть самостійно визначати пріоритети у вирішенні нагальних для території проблем та формувати для цього місцеві програми, спрямовані на забезпечення економічного й соціального розвитку території.

Література

1. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.minregion.gov.ua/press/news/mif-shho-detsentralizatsiya-vbivaye-selo-rozviyaniy-ostatochno-tomu-reformu-vigidnishe-pidtrimati-nizh-blokuvativ-yacheslav-negoda/>

2. Децентралізація влади [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://decentralization.gov.ua/news/item/id/3460>

3. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.minregion.gov.ua/press/news/mif-shho-detsentralizatsiya-vbivaye-selo-rozviyaniy-ostatochno-tomu-reformu-vigidnishe-pidtrimati-nizh-blokuvativ-yacheslav-negoda/>

Антоніна САРАНЮК

Тернопільський національний економічний університет, Україна

Василь ПУШКАР

Тернопільський національний економічний університет, Україна

ПРОБЛЕМИ ЗАЛУЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙ ДЛЯ МОДЕРНІЗАЦІЇ ГАЛУЗИ ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Підприємства житлово-комунального господарства займають важливе місце в національній економіці країни, забезпеченні її соціального розвитку. Проте, найбільш вагомою проблемою даних підприємств на сучасному етапі є нестача фінансових ресурсів, внаслідок чого погіршується стан основних засобів, який на більшості підприємств близький до критичного, відбувається зростання собівартості послуг при зниженні їх якості.

Недофінансування експлуатаційної діяльності підприємств житлово-комунального господарства не тільки не дає можливості впроваджувати новітні ресурсозберігаючі технології та обладнання, а й взагалі забезпечувати функціонування підприємств на існуючому рівні. Дві третини основних засобів вичерпали термін експлуатації. Втрати теплової енергії та питної води в зовнішніх мережах становлять 30-60 %, втрати теплової енергії в житловому фонді перевищують 30%. Питомі витрати енергоресурсів у 2,1-2,7 рази вищі ніж у країнах Європейського союзу, кількість аварій за останні роки збільшилась майже у 5 разів [1].